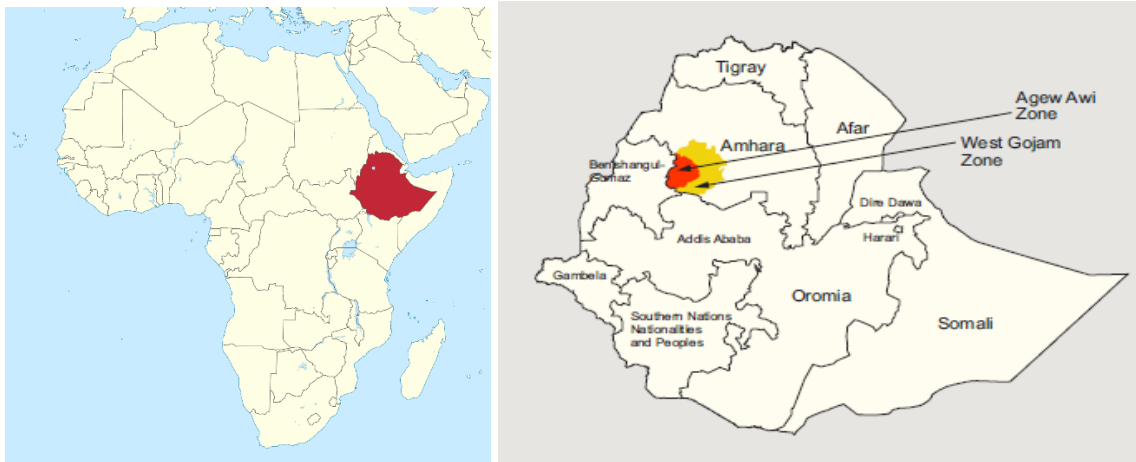

Cynhyrchu mêl yn Ethiopia

Cynhyrchu mêl

Dros y degawd diwethaf, mae Ethiopia wedi dod yn un o'r economïau sy'n tyfu gyflymaf yn Affrica, a ffermio sy'n arwain y twf hwn. Mae cadw gwenyn yn ffynhonnell bwysig o swyddi, gan gyflogi hyd at ddwy filiwn o bobl. Yn 2012 Ethiopia oedd cynhyrchydd mêl mwyaf Affrica. Yn fyd-eang, mae galw mawr a chynyddol am fêl, yn ogystal ag am gwyr gwenyn a chynnyrch gwenyn eraill.

Yn Ethiopia, mae cadw gwenyn a chynhyrchu mêl yn draddodiadol wedi bod yn swyddi sydd wedi cael eu gwneud gan ddynion, yn rhannol oherwydd mae cynaeafu mêl o gychod gwenyn traddodiadol yn gofyn am ddringo'r coed lle mae'r cychod yn cael eu cadw, ac nid yw hyn yn gymdeithasol dderbyniol i fenywod. Mae gallu menywod i gynhyrchu a gwerthu mêl hefyd wedi cael ei gwneud yn fwy anodd gan mai ychydig yn unig o fenywod sy'n berchen ar dir ac offer, a thrwy fynediad cyfyngedig menywod i arian a hyfforddiant. Dros y degawd diwethaf, fodd bynnag, mae mwy o fenywod yn rhanbarth Amhara o Ethiopia wedi bod yn ymuno â grwpiau gweithredu cyfunol. Mae menywod wedi elwa o'r grwpiau hyn, nid yn unig oherwydd y gallant gwrdd a gweithio gyda'i gilydd i gynhyrchu mwy o fêl sydd o ansawdd gwell, ond hefyd oherwydd y galw cynyddol byd-eang am gynnyrch mêl a gwenyn. Mae'r grwpiau hyn hefyd wedi gallu defnyddio cychod modern sy'n gymharol rad. Mae cychod modern yn flychau y gellir eu cadw ar y ddaear, felly nid oes angen i fenywod ddringo coed.

Menywod yn Ethiopia

Yn Ethiopia, mae menywod yn chwarae rhan weithredol mewn ffermio teuluol, lle mae teuluoedd yn rheoli fferm fechan i gynhyrchu'r hyn sydd ei angen arnynt i fwyta ac efallai rhagor o gnydau i'w gwerthu yn y farchnad. Yn ôl Banc y Byd, mae 21% o'r holl aelwydydd yn Ethiopia yn cael eu 'rhedeg' gan fenywod (lle mae menywod yn rheoli y rhan fwyaf o'r arian a'r penderfyniadau).

Mewn pentrefi gwledig, yn aml nid oes trydan neu ddŵr piblinell. Cyfrifoldeb menywod yw hi yn aml i gario dŵr o ffynhonnau, casglu pren tanwydd a malu grawn â llaw. Gall y tasgau anodd hyn yn ogystal â chyfrifoldebau am blant adael menywod heb lawer o amser neu gyfle i wneud arian. Fodd bynnag, mae mêl yn gynnyrch sy'n gofyn am lai o amser llafur a thir o'i gymharu â thyfu llysiau neu fagu ieir, er enghraifft. Felly, gall menywod sydd ag ychydig yn unig o amser a mynediad at dir ddal i gynhyrchu mêl. Mae cychod gwenyn modern a newidiadau eraill o ran cynhyrchu mêl wedi golygu bod llawer mwy o fenywod yn Amhara yn gallu gwneud arian o'r busnes mêl. Mae'r rhai sy'n ymwneud â grwpiau gweithredu cyfunol hefyd yn cael manteision fel gwell mynediad at offer a benthyciadau arian, a mwy o bobl i werthu eu cynnyrch iddynt, a hynny am bris uwch.

Astudiaeth achos o Shashie

Mae Shashie, sydd yn ei thridegau hwyr, yn briod a chanddi ddwy ferch. Mae ei gŵr yn filwr ac nid

yw'n byw gyda hi y rhan fwyaf o'r amser. Astudiodd hyd at Flwyddyn 11 ond yna gadawodd yr ysgol i briodi. Mae Shashie yn llwyr gyfrifol am ei theulu gan nad yw ei gŵr yn anfon unrhyw arian adref.

Yn 2008 cafodd Shashie ei hannog gan elusen leol, SOS-Sahel, i ddechrau cadw gwenyn a rhoddwyd cwch gwenyn modern iddi, ond am beth amser roedd hi'n dal i fod yn ddibynnol ar gefnogaeth yr elusen gan nad oedd ganddi ddigon o sgiliau

a gwybodaeth i ddelio â'r gwenyn.

Shashie gyda'i chychod gwenyn. Mae'r cychod modern hyn wedi galluogi mwy o fenywod i gymryd rhan mewn cynhyrchu mêl. Mae casglu mêl o gychod gwenyn traddodiadol yn gofyn am ddringo coed, ac nid yw hyn yn gymdeithasol dderbyniol i fenywod. Gall cychod modern gael eu cadw ar y ddaear, ger y cartref, ac maent yn gymharol rad. Maent hefyd yn cynhyrchu mwy o fêl sydd o ansawdd gwell na chychod gwenyn traddodiadol.

Dewisodd Oxfam hi i gael hyfforddiant a dewisodd Shashie 19 o fenywod o'i phentref a'u trefnu nhw yn grŵp gweithredu cyfunol i helpu'r aelodau wella eu gwaith cynhyrchu mêl. Penododd y menywod Shashie fel eu harweinydd am chwe mis.

Yn ogystal â'r hyfforddiant, derbyniodd Shashie gwch gwenyn modern arall ac ychydig o arian i brynu nythfeydd gwenyn gan Oxfam. Gwellodd Shashie ei sgiliau a'i hyder, a defnyddiodd ei henillion cyntaf i brynu tri chwch gwenyn arall. Erbyn heddiw, nid oes angen cefnogaeth unrhyw un ar Shashie gyda'i gweithgareddau cadw gwenyn, a gall hi benderfynu sut i wario ei harian.

Yn y cyfamser, ymunodd Shashie a holl aelodau ei grŵp gweithredu cyfunol â menter gydweithredol, i helpu i *farchnata* eu mêl (dod o hyd i ragor o bobl i werthu iddynt, a hynny am bris uwch). Cafodd ei hethol yn fuan i swydd uwch yn y fenter gydweithredol. Roedd yn anarferol i fenyw ddal y math hwn o swydd. Fodd bynnag, perfformiodd Shashie lawer yn well na llawer o'r dynion yn y grŵp! Cafodd ei gweld fel gweithiwr ymroddgar a chaled, gyda syniadau da, yn gwneud penderfyniadau,

llunio adroddiadau a chyflwyno'r adroddiadau i gynulliad cyffredinol y fenter gydweithredol.

Mae Shashie bellach wedi mestroli gweithgareddau cadw gwenyn ac yn gwneud incwm da ohono. Gall hi bellach fforddio anfon ei phlant i'r ysgol. Ar ben hynny, mae Shashie yn ddigon hyderus i arwain cyfarfodydd gyda chynifer â 500 o bobl ac mae ganddi fwy o gysylltiadau â'r byd ehangach, gan ei gwneud yn llai agored i rwystrau annisgwyl, fel methu â dod o hyd i brynwr ar gyfer ei mêl.